

Rola i znaczenie Lokalnych Grup Działania .w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Doświadczenia z wdrażania programu pilotażowego LEADER+

Wprowadzenie

W dniach od 29. września do 1. października 2008 r. w siedzibie Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Krakowie odbyło się II doroczne seminarium pn. Rola podejścia Leader w rozwoju obszarów wiejskich - doświadczenia z wdrażania Pilotażowego Programu LEADER+.

Ubiegłoroczne seminarium poświęcono wstępnym wynikom badań na temat zaangażowania jednostek doradztwa rolniczego w zastosowanie podejścia Leader w rozwoju obszarów wiejskich oraz roli doradców rolnych w tym zakresie.

Uczestnicy zostali zapoznani z wynikami badań prowadzonych przez Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, realizowanych przy współpracy z CDR Oddział w Krakowie i z udziałem doradców rolnych. Badaniami objętych zostało 114 LGD ze wszystkich województw. W wyniku realizacji Schematu I Pilotażowego Programu LEADER+ (PPL+) powstało 167 Lokalnych Grup Działania (LGD), które opracowały Zintegrowane Strategie Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW). Następnie w ramach Schematu II PPL+ trwa realizacja tych strategii. Realizacja ZSROW wymaga dużego wysiłku organizacyjnego ze strony wszystkich partnerów tworzących LGD. Rozpoznanie stanu przy gotowania do absorpcji środków i realizacji celów podejścia LEADER w okresie programowania na lata 2007-2013 jest jednym z celów naukowych projektu, realizowanego przez Katedrę Socjologii i Rozwoju Wsi Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie oraz Centrum Doradztwa Rolniczego Oddziału w Krakowie.

Celem projektu jest również określenie sposobów wsparcia dla Lokalnych Grup Działania oraz zbadanie specyfiki przebiegu wdrażania PPL+ na terenie Polski. Badania pozwolą na zestawienie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wynikających z dotychczasowych regulacji prawnych i rozwiązań organizacyjnych oraz uwarunkowań ekonomicznych i psychospołecznych rozwoju obszarów wiejskich w Polsce z zastosowaniem podejścia LEADER.

Zastosowano metodę wywiadu z użyciem kwestionariusza. Pełne wyniki pierwszego etapu badań opublikowane zostaną w wydawnictwie

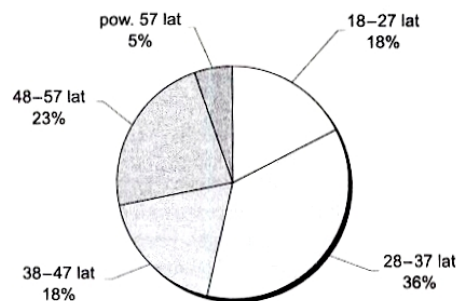
naukowym Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie. Całkowite zakończenie projektu badawczego i publikacja wyników w formie zwartej monografii przewidziane jest na pierwszą połowę 2010 roku.

Charakterystyka respondentów

Przy tworzeniu LGD jednym z warunków kształtowania partnerstwa było zachowanie zasady niedyskryminacji ze względu na płeć. Wydaje się, że w badanych LGD równowaga pod tym względem została zachowana. W grupie 114 respondentów było więcej kobiet (57,8%) niż mężczyzn. Z badań wynika, że w LGD mężczyźni są tak samo często prezesami jak i kobiety (po około 50% w próbie), zastępcami prezesa są znacznie częściej kobiety (80% wskazań).

Osoby w wieku 28-37 lat stanowiły ponad 1/3 respondentów (35% badanych). Na uwagę zasługuje fakt, że osoby w tym przedziale wiekowym pełnią często funkcje kierownika biura (71 % wskazań) lub pracownika biurowego (40% wskazań), prezesa (27,8% j wskazań), a trzech z czterech sekretarzy to osoby w wieku 30 lat (wykres 1).

Wykres 1. Struktura wieku respondentów [%]
Źródło: badania własne

Rola i znaczenie Lokalnych Grup Działania .w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Doświadczenia z wdrażania programu pilotażowego LEADER+

Na najwyższych stanowiskach kierowniczych dominują osoby w wieku ok. 50 lat. Zarówno stanowiska prezesa jak i stanowiska zastępców najczęściej obejmują osoby w wieku 48-57 lat (odpowiednio 36% i 45% wskazań).

Badania wykazały, że Lokalnymi Grupami Działania kierują najczęściej osoby z wyższym wykształceniem. Prawie 80% prezesów badanych LGD i 60% zastępców prezesów ma dyplom wyższej uczelni. Funkcje sekretarzy i kierowników biura przypada ją osobom z wyższym wykształceniem (niemal 90% przypadków; wykres 2).

Wyżej opisana struktura wykształcenia członków organów wykonawczych daje nadzieję na prawidłowe funkcjonowanie i realizację zadań stojących przed LGD w przyszłości, szczególnie jeśli idzie o rolę LGD jako instytucji uczestniczącej we wdrażaniu działań Osi 4 LEADER PROW 2007-2013, która ma ocenić zgodność projektów z Lokalną Strategią Rozwoju (LSR).

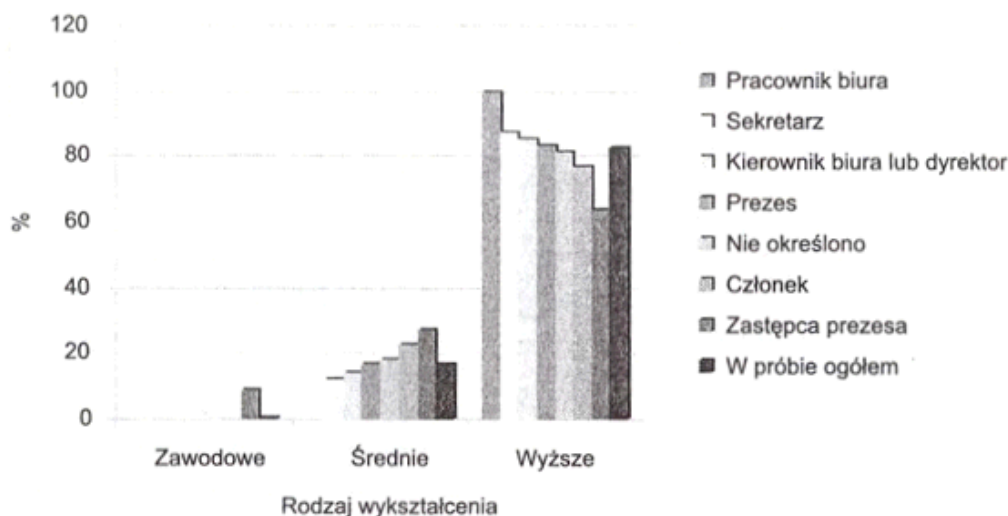
Analiza wyników badań ukazuje mocny związek badanych LGD z władzą lokalną. W badanej próbie pracownicy samorządów lokalnych stanowią prawie połowę liczby badanych członków LGD.

Etatowymi pracownikami LGD jest około 4% badanych respondentów i LGD najczęściej zatrudniają ich na stanowiskach kierowników biura lub sekretarzy. W nielicznych przypadkach funkcja prezesa jest traktowana jako zawód. Równie niewielki procent w próbie stanowią koordynatorzy projektu, którzy są w LGD najczęściej pracownikami biurowymi. Nieliczni w badanej próbie doradcy rolni pełnią najczęściej funkcję zastępcy prezesa.

Aktywność w innych niż LGD organizacjach deklaruje 72 spośród 114 respondentów (63%). Około 30% badanych przyznało, że są nieaktywni poza LGD lub nie udzielili odpowiedzi. Można więc przypuszczać, że dla 1/3 osób LGD jest pierwszym doświadczeniem w pracy w organizacji pozarządowej.

Do pracy w Lokalnej Grupie Działania respondentów motywowała chęć uczestniczenia w ważnym wydarzeniu gminy (43% odpowiedzi). Chęć pomocy innym była najczęstszym motywem działania pracowników LGD oraz menadżerów.

Określając najważniejsze czynniki motywujące do tworzenia LGD respondenci najczęściej wskazywali na możliwość pozyskania dodatkowych środków unijnych na rozwój obszarów wiejskich (blisko 80% wskazań, co pokazuje wykres 3).

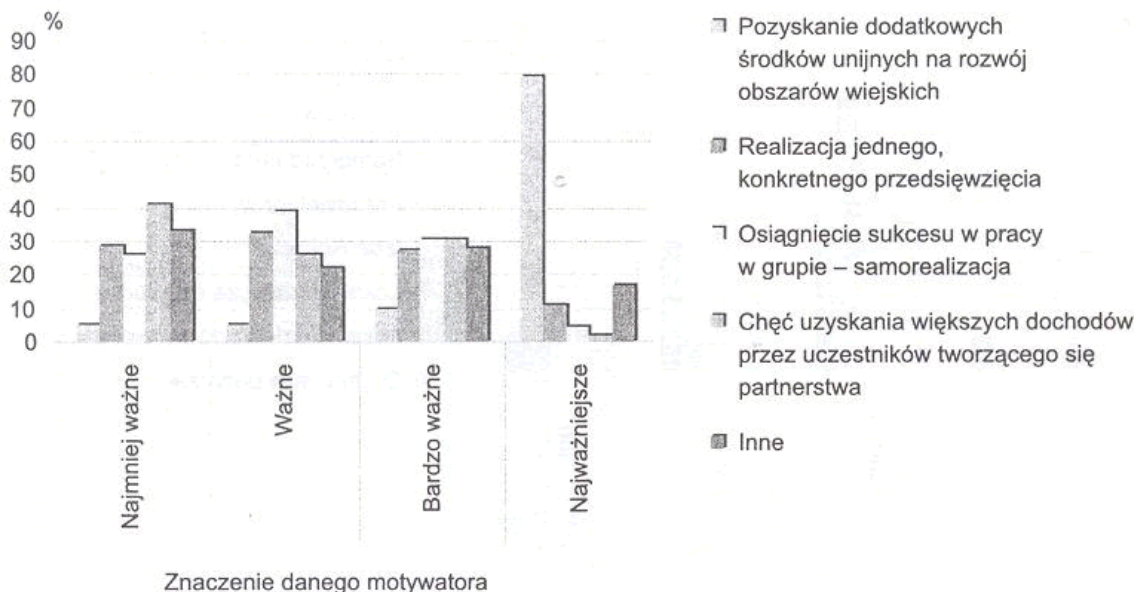

Wykres 2. Struktura wykształcenia respondentów w zależności od pełnionej funkcji [%]

Źródło: badania własne

Rola i znaczenie Lokalnych Grup Działania .w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Doświadczenia z wdrażania programu pilotażowego LEADER+

Wykres 3. Opinie respondentów na temat znaczenia wyszczególnionych czynników motywujących do tworzenia LGD i wspólnego działania [%]

Źródło: badania własne

Charakterystyka badanych LGD

W badanej próbie znalazły się LGD z terenu całej Polski. Największy udział w sumie badanych LGD miały grupy z województwa małopolskiego (13,2%) i pomorskiego (11,5%).

Badania wskazują, że najczęstszą formą prawną LGD są stowarzyszenia (71 % próby). W formie fundacji działa 23,7% LGD. Najmniej w strukturze, o której mowa, zajmują związki stowarzyszeń, gdyż stanowią jedynie 4,4% próby ogółem.

Nastąpiło zwiększenie obszaru objętego działaniem badanych LGD. Obszar ten w dacie rejestracji obejmował swym zasięgiem teren 684 gmin, natomiast w trakcie prowadzonych badań w skład badanych LGD wchodziło już 727 gmin, co oznacza zwiększenie liczby gmin objętych działaniem badanych LGD o 6% w ciągu około roku.

W chwili przeprowadzania badań największy odsetek stanowiły LGD rozciągające swój zasięg na obszar 5-7 gmin (39,5%). Na drugim miejscu znalazły się LGD, w skład których wchodzi 2-4

gminy. Niecałe 10% to LGD działające na obszarze więcej niż 10 gmin.

Liczba mieszkańców na obszarze działania LGD ma duże znaczenie, gdyż wysokość kwoty dostępnej w ramach PROW w latach 2007-2013 na realizację LSR zależy od liczby mieszkańców obszaru.

Jedną trzecią badanych LGD stanowią grupy działające na terenach zamieszkałych przez 50-75 tys. osób. Około 40% LGD obejmuje swym działaniem od 10 tys. do 50 tys. mieszkańców.

Badania wskazują, że w prawie połowie przypadków (48% wskazań) inicjatywa tworzenia LGD wychodziła ze strony gmin. Inicjatorem powstania co trzeciej LGD byli wójt lub burmistrz (34% wskazań), radny (3% wskazań) lub pracownik Urzędu Gminy (15% wskazań). Nieczęsto wskazywano na instytucję zewnętrzną jako główną siłę, która dała początek badanym organizacjom. Jedynie co dziesiąty badany w próbie, ale co czwarty doradca rolny, wskazywali na inicjatywę organizacji zewnętrznych.

Rola i znaczenie Lokalnych Grup Działania .w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

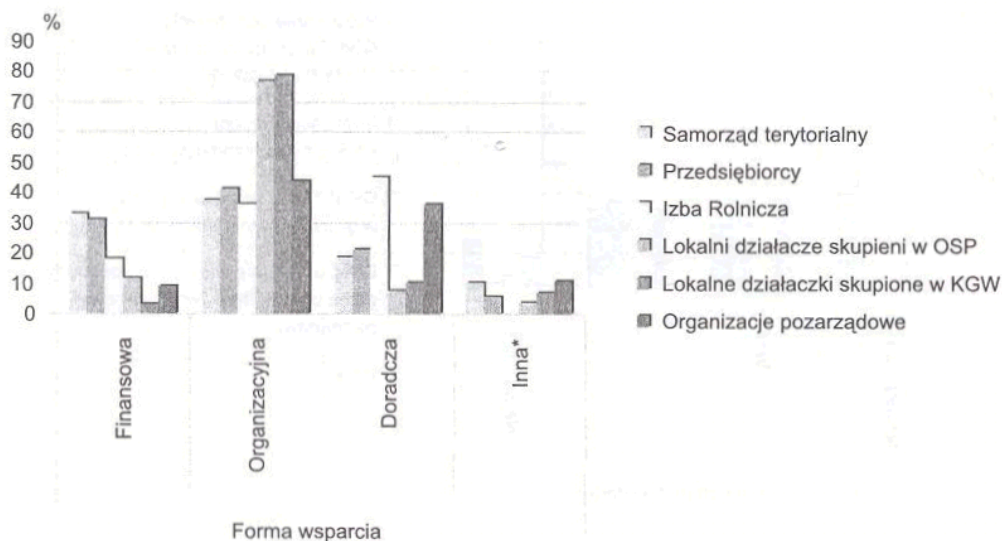
Doświadczenia z wdrażania programu pilotażowego LEADER+

Rolę Ośrodków Doradztwa Rolniczego (ODR) doceniają przede wszystkim zastępcy prezesów, gdyż stanowią oni połowę tych respondentów, którzy wskazali na ODR jako inicjatora grupy. Być może dlatego, że to właśnie prezes, jego zastępca i sekretarz to osoby, które najczęściej muszą zmagać się z bieżącymi sprawami organizacji. Pomocne przy tym są dla nich rady - jak się wydaje - pracowników ODR.

Na etapie powstawania grupy najczęściej otrzymywaną pomocą było wsparcie organizacyjne, rzadziej doradcze i finansowe. Najczęściej pomagał samorząd terytorialny - 238 spośród 508 wskazań.

Jedna piąta respondentów uznała organizacje pozarządowe za ważne źródło pomocy. Z danych zamieszczonych na wykresie 4 wynika bardzo mocny wpływ jedno- stek samorządu terytorialnego na proces powstawania LGD.

Analizując formę otrzymanego wsparcia ze strony samorządu lokalnego można stwierdzić, że było to ważne źródło finansowania początków działania LGD. Co ciekawe, jeśli przedsiębiorstwo wsparło grupy to- podobnie jak w odniesieniu do samorządu - w jednej trzeciej przypadków była to pomoc finansowa. Trzeba przy tym zwrócić uwagę, że firmy prawie pięć razy rzadziej wspierały LGD niż samorząd lokalny.

Wykres 4. Formy wsparcia otrzymane przez LGD na etapie organizowania

* Inna forma wsparcia: respondenci wymienili m.in. udostępnienie środków audiowizualnych, przygotowanie prezentacji multimedialnej, prowadzenie szkolenia przez pracownika ODR, promocja działań typu LEADER w terenie, popieranie inicjatywy, oddelegowanie pracowników do pracy w LGD, pomoc przy wypiekach ciast, przeprowadzanie akcji informacyjnych, udostępnienie sprzętu komputerowego.

Całkiem odmienne formy wsparcia w tworzeniu LGD oferowały organizacje pozarządowe. One dosyć często wspierały grupy, ale głównie organizacyjnie (44% przypadków pomocy) i poprzez doradztwo (36,3% form otrzymanego wsparcia). Jedynie 8,8% całego wsparcia organizacji

pozarządowych udzielanego LGD dotyczyło pomocy finansowej.

Rola i znaczenie Lokalnych Grup Działania .w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Doświadczenia z wdrażania programu pilotażowego LEADER+

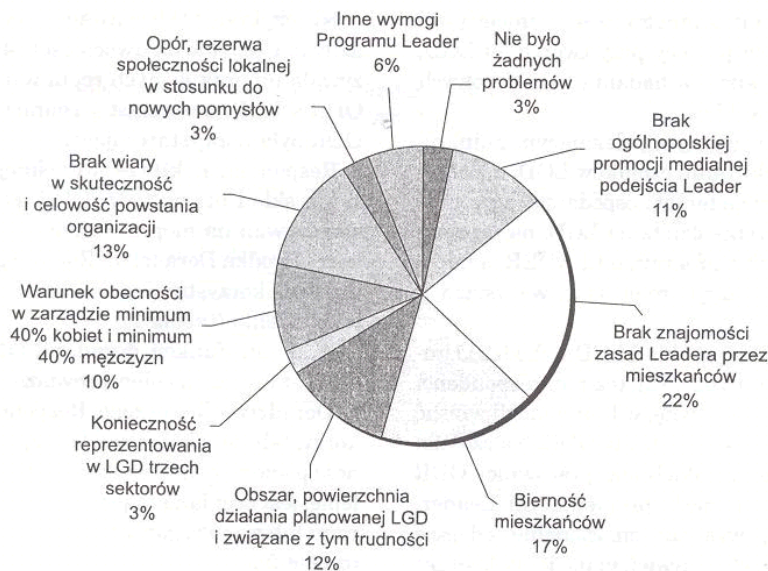
Przeszkody i bariery w procesie powstawania LGD

Informowanie mieszkańców o powołaniu do życia LGD odbywało się najczęściej podczas zebrań wiejskich oraz poprzez ogłoszenia i komunikaty w prasie; 40% wskazań dotyczyło takich właśnie działań informacyjnych. Nieco rzadziej korzystano z ogłoszeń na tablicy informacyjnej (co szóste wskazanie), a jeszcze rzadziej informacja docierała do mieszkańców przy okazji festynów (około 12% wskazań). Spośród innych form dotarcia z informacją do lokalnej społeczności respondenci wymieniali też m.in. konferencje tematyczne w gminach, strony internetowe (w tym strony urzędów gmin, powiatów), media (reklama w radio, lokalnej telewizji), bezpośrednie dotarcie do organizacji i osób

działających na obszarze LGD (zaproszenia), informację w szkołach, sesje rad gmin i powiatów, posiedzenia komisji rad gmin, ulotki (wykładane w urzędach gmin, punktach informacji turystycznej) itp.

Najczęściej na etapie tworzenia LGD za barierę respondenci uznawali brak znajomości zasad podejścia LEADER przez mieszkańców (około 23% wskazań), ich bierność (wskazało na nią 17% respondentów) oraz brak wiary w skuteczność i celowość powstania grupy (około 12% zebranych opinii). Żadnych przeszkód na etapie samoorganizowania się nie dostrzegło jedynie 3,4% respondentów (wykres 5).

Konieczność reprezentowania w LGD trzech sektorów było najmniejszym z problemów pojawiających się na etapie organizowania grup. Na ten warunek, skądinąd definiujący przeciwieństwo pojęcia Lokalnej Grupy Działania, wskazało jedynie 2,5% pytanych.

Wykres 5. Struktura przeszkód i barier w procesie tworzenia LGD

Źródło: opracowanie własne

Rola i znaczenie Lokalnych Grup Działania .w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Doświadczenia z wdrażania programu pilotażowego LEADER+

Odnosnie barier powstawania LGD należy wspomnieć, że pojedyncze osoby wskazywały na brak wdrożenia legislacji PROW oraz przepisów wykonawczych. Zdarzały się uwagi o braku jasnych perspektyw LGD, co zniechęca do długofalowego działania. Nieliczni wskazywali na niechęć wójtów i burmistrzów oraz samorządy lokalne jako barierę procesu powstawania LGD. Tylko jedna osoba informowała o próbie zdominowania LGD przez samorząd lokalny. Najbardziej zorientowani zwracali uwagę na takie szczegóły jak np. zmiana przepisów prawnych dotyczących fundacji, problemy formalne związane z Urzędem Skarbowym. Hamulcem powstawania grup był dosyć często brak środków na działalność i realizację przedsięwzięć podjętych w ramach LEADER-a np. na organizację spotkań i akcji informacyjno-promocyjnych.

Okolo 64% respondentów wskazało, że ich LGD kontynuuje imprezy okolicznościowe, które były organizowane przed powstaniem LGD, natomiast okolo jedna trzecia tego nie robi. Dziewięć z dziesięciu osób wyraziło opinie, że grupa nie tylko kontynuuje, ale również wprowadza nowe elementy do istniejących wcześniej imprez okolicznościowych.

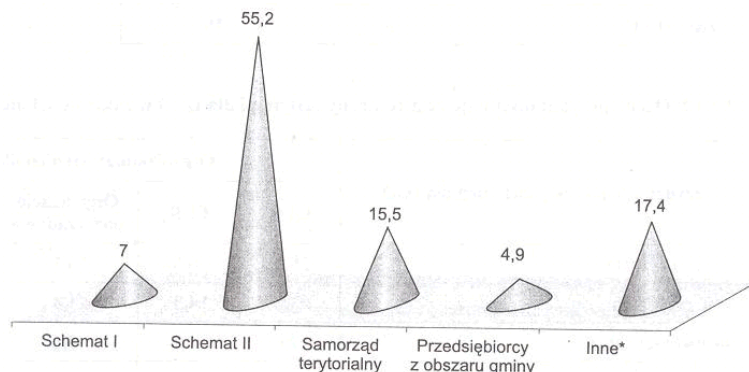
Respondenci podali 431 różnych inicjatyw podjętych w ramach LGD od momentu ich powstania. Większość inicjatyw została sfinansowana ze

środków Schematu II PPL+, Łącznie dzięki środkom z PPL+ zrealizowano okolo 60% pomysłów na poprawę stanu społeczno-gospodarczego danego obszaru. Samorząd stanowi ważne źródło pomocy dla LGD, daje środki na realizację sześciu z dziesięciu pomysłów mających na celu zdynamizowanie rozwoju społeczno-gospodarczego. Najmniej dostrzegane przez respondentów jest wsparcie finansowe ze strony przedsiębiorstw (wykres 6)

Instytucje i organizacje wspierające LGD

Co piąty respondent wskazał, że jego LGD korzystała z pomocy jednostek doradztwa rolniczego. Pomoc ta polegała między innymi na:

- wsparciu merytorycznym poprzez szkolenie i doradztwo z zakresu pozyskania środków PROW,
- informowanie mieszkańców wsi o inicjatywie Leader w ramach pomocy przy tworzeniu LGD, promocję LGD, udział w badaniach ankietowych (przygotowanie ankiet).
- wsparciu organizacyjnym polegającym m.in. na pomocy w pozyskiwaniu członków LGD, udostępnieniu informacji na temat gospodarstw agroturystycznych na terenie działania LGD, na zgromadzeniu informacji o programie LEADER, a także przeprowadzeniu akcji promocyjnej we wsiach.

Wykres 6. Źródła finansowania inicjatyw podjętych przez LGD [%]

*inne: szkolenie internetowe, językowe, szycie strojów, mapy turystyczne, tworzenie oferty turystycznej, warsztaty dla kobiet i młodzieży, szkolenie dla twórców, kurs komputerowy, przygotowanie płyty z jasełek z kolędami i wiele innych inicjatyw LGD.

Źródło: badania własne

Rola i znaczenie Lokalnych Grup Działania .w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Doświadczenia z wdrażania programu pilotażowego LEADER+

Niezależnie od tego, czy w skład LGD wchodził Ośrodek Doradztwa Rolniczego, czy też nie, respondenci dość często wybierali rubrykę, w której mogli wpisać uwagi dotyczące pomocy ze strony ODR. Najczęściej uwagi dotyczyły opinii takich jak: pracownicy ODR posiadają dobrą znajomość problematyki Leader, mocno się angażują i wykazują emocjonalne podejście do pracy doradczej i eksperckiej, mają dobry kontakt z mieszkańcami wsi, a także stosują innowacyjne podejście do planowania działań prorozwojowych.

Nie obyło się też bez uwag krytycznych, ale pochodziły one jedynie od dwóch osób. Jedna osoba wskazywała na brak jasnych reguł współpracy pomiędzy ODR a LGD, natomiast - zdaniem drugiej - pomoc ODR była niewystarczająca.

Respondenci, którzy wcześniej odpowiadali, że w ich skład nie wchodzi ODR, cztery razy częściej

wskazywali na nieprzydatność pomocy ODR. Obecność Ośrodka Doradztwa Rolniczego w LGD przekłada się na korzystniejszą ocenę usługi doradczej przez respondenta (tabela 1).

W ocenie funkcji doradczej ODR znaczenie ma korzystanie ze szkoleń prowadzonych przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego. Respondenci z LGD, które korzystały ze szkoleń w ODR lepiej oceniali przydatność pomocy jednostek doradztwa rolniczego. Jeszcze lepiej jest oceniana ta przydatność, kiedy organizatorami lub współorganizatorami szkoleń były uczelnie (tabela 2).

Najbardziej wiarygodnym dla respondentów realizatorem szkoleń okazał się samorząd wojewódzki (26% wskazań, tabela 3), następnie CDR (21% wskazań). ODR znalazły się na trzecim miejscu pod względem liczby wskazań na przydatność przekazywanych informacji (prawie 15% wskazań).

Tabela 1. Struktura oceny przydatności pomocy ODR dla LGD w zależności od członkostwa ODR w LGD

Ocena przydatności pomocy ODR dla LGD	Obecność ODR w LGD		W próbie ogółem
	Tak – w skład LGD wchodzi ODR	Nie – ODR nie wchodzi w skład LGD	
Bardzo przydatna	36,8	13,7	17,5
Dość przydatna	26,3	16,8	18,4
Niezbyt przydatna	0,0	4,2	3,5
Nieprzydatna	5,3	18,9	16,7
Inne uwagi dotyczące pomocy ze strony ODR	31,6	46,3	43,9
Liczba (=100%)	19	95	114

Tabela 2. Ocena przydatności wsparcia ze strony instytucji dla LGD w zakresie szkoleń

Przydatność pomocy instytucja dla LGD	Organizatorzy szkoleń dla przedstawicieli LGD					
	ODR	CDR	Organizacje pozarządowe	Uczelnie	Firmy prywatne	Inne*
Bardzo przydatna	25,0	18,6	16,1	46,2	12,5	16,4
Dość przydatna	25,0	14,3	21,4	15,4	25,0	14,5
Niezbyt przydatna	2,8	1,4	3,6	0,0	3,1	3,6
Nieprzydatna	13,9	14,3	12,5	7,7	12,5	21,8
Inne uwagi dotyczące	33,3	51,4	46,4	30,8	46,9	43,6

Rola i znaczenie Lokalnych Grup Działania .w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Doświadczenia z wdrażania programu pilotażowego LEADER+

pomocy ze strony ODR*						
Liczba (=100%)	36	70	56	13	32	55

Tabela 3. Struktura wskazań na instytucje najbardziej wiarygodne jako realizator szkoleń dla LGD

Institucje najbardziej wiarygodne jako realizator szkoleń	W próbie ogółem (%)
Komercyjna, prywatna firma doradcza	8,2
Centrum Dziedzictwa Rolniczego	21,0
Inne LGD, które odniosły sukces w swej działalności	16,0
Samorząd lokalny (pracownicy odpowiedzialni za pozyskanie środków z UE)	6,2
Samorząd wojewódzki	26,8
Ośrodki doradztwa Rolniczego	14,8
Izby Rolnicze	0,4
Inne*	6,6
Liczba (-100%)	257

Ogólnie oceniając, samorząd wojewódzki jest postrzegany jako najbardziej wiarygodny realizator szkoleń. Należy jednak zauważyć, że urzędnicy samo- rządowi wysoko ocenili również CDR jako realizatora szkoleń. Natomiast pracownicy LGD, nauczyciele i doradcy najczęściej wskazywali samorząd wojewódzki jako wiarygodnego organizatora szkoleń.

Najbardziej wiarygodnym realizatorem szkoleń wśród jednostek doradztwa rolniczego, w ocenie respondentów, jest CDR O/Kraków. Wynika to z faktu, że 36% spośród wszystkich wskazań na Centrum Doradztwa Rolniczego pochodziło od respondentów z woj. małopolskiego. Wysoki udział wskazań na CDR odnotowano także w województwach śląskim i świętokrzyskim. Na tak wysoki procent wskazań z województwa małopolskiego może wpływać również to, że z tego regionu pochodzi aż 13% badanych LGD.

Potrzeby doradcze LGD

Prawie wszyscy respondenci podkreślali, że członkowie LGD korzystali ze szkoleń dotyczących podejścia Leader w rozwoju obszarów wiejskich (95,6% wskazań). Tylko 2,4% respondentów nie

wskazało na korzystanie ze szkoleń, a dalsze 2% pytanych nie wiedziało, co odpowiedzieć na pytanie o to, czy przedstawiciele LGD uczestniczą w szkoleniach.

Potrzeby doradcze LGD są duże, ale tylko co trzecia grupa dysponuje środkami na szkolenia. Natomiast 60,5% respondentów wskazało, że LGD nie dysponuje środkami finansowymi na pokrycie kosztów szkoleń prowadzonych przez instytucje odpłatnie. Około 6,1% respondentów nie wiedziało, jaka jest pod tym względem sytuacja finansowa ich grupy.

Dla ankietowanych równie pożądane wydają się być szkolenia na temat aktualizacji strategii rozwoju, a także sposobów rozwiązywania problemów pojawiających się podczas realizacji projektów (po 22% wskazań w próbie ogółem). Podobnie często wskazywano na potrzebę dalszych szkoleń w zakresie PROW na lata 2007-2013. Najbardziej dostrzegano potrzebę szkoleń dotyczących przygotowywania projektów do wniosków o dofinansowanie (wykres 7).

Zdaniem respondentów członkowie LGD potrzebowali szkoleń mających na celu zwiększenie motywacji do wspólnego działania. Najczęściej wskazywali na ten typ szkoleń zastępcy prezesa

Rola i znaczenie Lokalnych Grup Działania .w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Doświadczenia z wdrażania programu pilotażowego LEADER+

(43,5% wskazań) oraz pracownicy biurowi (36,4% wskazań).

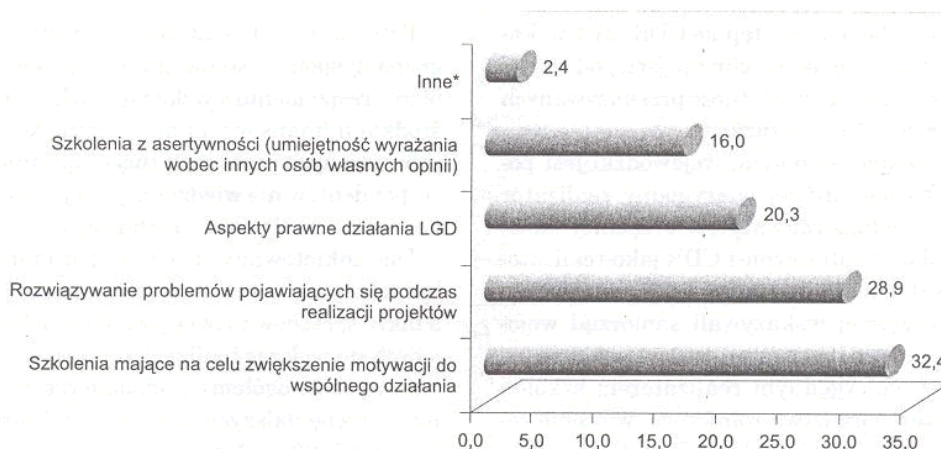
W opinii respondentów członkowie grupy powinni uczyć się tego, jak rozwiązywać problemy pojawiające się podczas realizacji projektów;. Na ten typ szkoleń wskazało 28,9% pytanym (wykres 8), w tym aż 35,7% kierowników i dyrektorów biur.

Jedynie co dziesiąty respondent zauważył, że członkowie stowarzyszenia korzystali ze szkoleń związanych z realizacją II Schematu PPL+. Prawie co czwarty prezes i jego zastępca wskazali, że członkowie zarządu uczestniczyli w szkoleniu na temat Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (wykres 9).

Wykres 7. Struktura wskazań na pożądany zakres i tematykę szkoleń skierowanych do zarządu LGD [%]

*Inna tematyka szkoleń: z autoprezentacji, zarządzanie zasobami ludzkimi, księgowości i finansów w organizacjach pozarządowych, umiejętności rozwiązywania konfliktów interpersonalnych, umiejętności prowadzenia spotkań, finansowanie LGD, źródła finansowania działalności LGD i sposoby pozyskiwania funduszy.

Wykres 8. Struktura wskazań na pożądany zakres i tematykę szkoleń skierowanych do członków LGD [%]

*Inna tematyka szkoleń: pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru, umiejętność pisania małych projektów, informacje dotyczące szkoleń dla młodzieży.

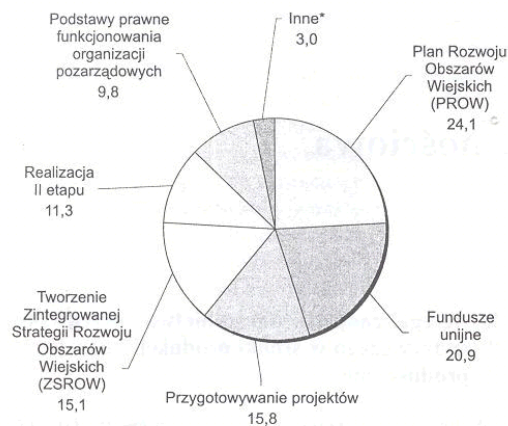
Rola i znaczenie Lokalnych Grup Działania .w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Doświadczenia z wdrażania programu pilotażowego LEADER+

Kiedy pojawiały się problemy związane z funkcjonowaniem LGD, prezesi, wiceprezesi oraz członkowie ubiegali się o pomoc w instytucji zarządzającej (MRiRW) programem (odpowiednio 29,5, 25,5 oraz 27% wskazań).

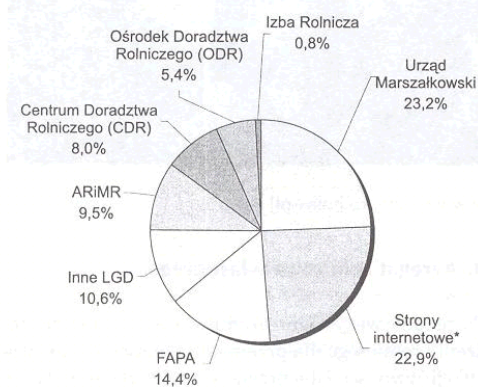
Komunikacja następowała zwykle za pośrednictwem Internetu (31 % wskazań w próbie ogółem). Do Ośrodka Doradztwa Rolniczego zwracał się z prośbą o pomoc najczęściej pracownik biura (9% wskazań). Natomiast do Centrum Doradztwa Rolniczego po radę zwraca się najczęściej prezes (8% wskazań) lub jego zastępca (7,4% wskazań). Z kolei członkowie zarządu stanowią często źródło informacji dla pracowników biura (27,3% wskazań) i sekretarzy, jak również dla innych LGD. O pomoc do samorządu terytorialnego, w razie wystąpienia problemów w LGD zwraca się około 17% 'kierowników i dyrektorów biur.

O sposobach finansowania działalności LGD prezesi dowiadywali się najczęściej z Urzędu Marszałkowskiego (22% wskazań), który często zamieszcza na swojej stronie informacje na temat konkursów grantowych, przetargów itp. Stąd co piąta osoba w próbie ogółem wskazała na strony internetowe jako źródło informacji o dostępności środków finansowych (wykres 10).

Wykres 9. Struktura wskazań na szkolenia, z których najczęściej korzystali członkowie zarządu LGD [%]

*Inna tematyka szkoleń: prowadzenie działalności gospodarczej przez organizacje pozarządowe, LSR (2 razy), ekonomia społeczna, centra aktywności lokalnej, dotyczące umiejętności społecznych w tym zarządzaniem czasem i zasobami ludzkimi, szkolenia dot. zamówień publicznych, konferencje i seminaria dotyczące LEADER-a, dot. turystyki, członkowie zarządu spółek Skarbu Państwa, agroturystycznej działalności gospodarczej, informatyczne, PROW 2007–2013.

Wykres 10. Struktura wskazań na źródła informacji zarządu i członków o sposobach finansowania działalności LGD [%]

**Adresy stron internetowych: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Wydział LEADER; Sieć Partnerstw – Krajowa Rada Sieci LEADER; szkolenia, spotkania informacyjne – strona internetowa informująca o naborach wniosków; Infor. Granty (przesyłają informacje o aktualnych naborach projektów, szkoleniach, konferencjach; Fundacje; EFS – regionalne ośrodki; Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej; agro-info

Rola i znaczenie Lokalnych Grup Działania .w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Doświadczenia z wdrażania programu pilotażowego LEADER+

Na pierwszym miejscu pod względem wskazań na źródło informacji o sposobach finansowania działalności znalazł się Urząd Marszałkowski (wykres 10). Na drugim miejscu (poza Internetem, który nie jest instytucją) znalazła się F AP A, na dalszych miejscach: inne LGD (10,6 wskazań), ARiMR (9,5% wskazań), CDR (8% wskazań) i ODR (5,4% wskazań) oraz Izba Rolnicza (0,8% wskazań).

Podsumowanie

Samorząd lokalny odegrał ważną rolę w tworzeniu wielu LGD. W kilku badanych przypadkach wpłynęło to, zdaniem respondentów, na zbyt dużą zależność powstałych organizacji od Urzędu Gminy. Ograniczeniem w realizacji zadań LGD jest często brak środków finansowych. Mimo to (a może właśnie dlatego) powstaje wiele ciekawych inicjatyw motywowanych pozyskiwaniem środków. Być może kondycja finansowa wielu LGD byłaby lepsza, gdyby przedsiębiorstwa w większym stopniu włączyły się do życia lokalnego w ramach Lokalnych Grup Działania. Najbardziej pożądane jako nowi członkowie badanych grup są firmy.

Respondenci w większości przypadków pozytywnie wypowiedzieli się o samorządzie wojewódzkim i CDR oraz pracownikach ODR jako realizatorach szkoleń. LGD potrzebują usług doradczych, ale w momencie prowadzenia badań co trzecia z badanych Grup nie miała na nie środków. Z badań wynika, że Lokalne Grupy Działania potrzebują wsparcia przy aktualizacji strategii rozwoju oraz porad dotyczących rozwiązywania problemów pojawiających się podczas realizacji projektów.

W dotychczas przeprowadzonych analizach wyraźnie widać znaczący wkład doradztwa rolniczego w proces tworzenia i funkcjonowania Lokalnych Grup Działania. Szkolenia odbywające się w Centrum Doradztwa Rolniczego są nie tylko ważnym kanałem komunikacji i źródłem wiedzy, ale też inspirują do nowych lokalnych przedsięwzięć.

Obecnie, w 2009 r. otwierają się przed LGD nowe szanse pozyskania środków finansowych na realizację Lokalnych Strategii Rozwoju. Należy mieć nadzieję, że wysiłek włożony w rozwój kapitału ludzkiego Lokalnych Grup będzie procentował w latach 2009- 2015.

* Uniwersytet Rolniczy w Krakowie Katedra Socjologii i Rozwoju Wsi **Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Krakowie